

ΠΛΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Μτφρ από το www.study4exams.gr

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η (318E-320C)

Μπορεί η αρετή να γίνει αντικείμενο διδασκαλίας;

Ο Πρωταγόρας εξηγεί στον Σωκράτη τι διδάσκει στους νέους που παρακολουθούν τα μαθήματά του. Οι αντιρρήσεις του Σωκράτη.

«Το μάθημα [το οποίο διδάσκω] είναι η *εὐβουλία*, η σωστή σκέψη και λήψη αποφάσεων τόσο για τα θέματα που αφορούν τα *οἰκεία*, την ιδιωτική ζωή, πώς δηλαδή να διευθετεί κανείς με τον καλύτερο τρόπο τα ζητήματα του *οἴκου* του, όσο και για τα θέματα που αφορούν την πόλη, ώστε να είναι κανείς όσο γίνεται πιο ικανός να πράξει και να μιλήσει για τα πολιτικά θέματα».

«Αραγε», είπα εγώ [δηλ. ο Σωκράτης, που αφηγείται τη συζήτησή του με τον Πρωταγόρα σε τρίτο φίλο του], «παρακολουθώ σωστά τα λεγόμενά σου; Γιατί απ' ό,τι καταλαβαίνω, μιλάς για την πολιτική τέχνη και εννοείς πως αναλαμβάνεις να κάνεις τους άνδρες αγαθούς πολίτες».

«Αυτό ακριβώς, Σωκράτη», είπε, «είναι το μάθημα που ισχυρίζομαι πως διδάσκω».

«Μάλιστα, ωραία τέχνη κατέχεις λοιπόν, αν βέβαια την κατέχεις πραγματικά», είπα εγώ. «Εγώ πάντως, θα σου πω αυτό που σκέφτομαι. Γιατί εγώ δεν θεωρούσα, Πρωταγόρα, πως αυτό είναι κάτι που διδάσκεται. Αφού όμως το λες εσύ, εγώ δεν μπορώ να το αμφισβητήσω. Αλλά το σωστό εκ μέρους μου είναι να πω για ποιο λόγο νομίζω πως δεν πρόκειται για κάτι που διδάσκεται και γιατί δεν μπορούν οι άνθρωποι να το μεταδώσουν σε άλλους ανθρώπους. Εγώ λοιπόν θεωρώ, όπως και οι άλλοι Έλληνες, πως οι Αθηναίοι είναι σοφοί. Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα, τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος, και ο σιδεράς, και ο έμπορος ή ο ναυτικός, και ο πλούσιος, και ο φτωχός, και αυτός που είναι από μεγάλο γένος, και αυτός που δεν είναι από κάποια

γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχτεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.

Αυτή τη στάση φυσικά δεν την έχει μόνο η συνέλευση της πόλης μας, αλλά και στο ιδιωτικό επίπεδο [βλέπουμε ότι] οι πιο σοφοί και οι άριστοι των πολιτών μας δεν μπορούν να μεταβιβάσουν αυτή την αρετή που έχουν οι ίδιοι σε άλλους. Ο Περικλής, ας πούμε, ο πατέρας των νεαρών από 'δω, τους μόρφωσε καλά στα θέματα που εξαρτώνται από τους δασκάλους. Αλλά στα θέματα στα οποία ο ίδιος είναι σοφός, ούτε αυτός τους εκπαιδεύει ούτε σε άλλους έδωσε τους γιους του να τους εκπαιδεύσουν. Κι αυτοί, τριγυρίζουν και βόσκουν, σαν ζώα λυμένα, όπου τύχει να συναντήσουν από μόνοι τους την αρετή. Κι αν θέλεις, δεξ και τον Κλεινία, τον μικρό αδελφό του Αλκιβιάδη από 'δω. Αυτόν τον είχε στην κηδεμονία του ο Περικλής και, φοβούμενος μήπως τον χαλάσει ο Αλκιβιάδης, τον πήρε από αυτόν και ανέθεσε στον Αρίφρονα να τον μορφώσει. Και πριν κλείσουν έξι μήνες, ο Αρίφρονας του τον έδωσε πίσω, μη ξέροντας τι να κάνει μαζί του. Και άλλους πάμπολλους έχω να σου απαριθμήσω, οι οποίοι, ενώ ήταν οι ίδιοι αγαθοί, δεν μπόρεσαν ποτέ τους να βελτιώσουν κανέναν ούτε από τους συγγενείς τους ούτε από τους ξένους. Εγώ λοιπόν, Πρωταγόρα, έχοντας υπόψη μου αυτά τα γεγονότα, δεν θεωρώ πως η αρετή είναι διδακτή. Επειδή όμως σε ακούω να το υποστηρίζεις εσύ, κάμπτομαι και πιστεύω πως κάτι θα εννοείς, αφού θεωρώ πως έχεις μεγάλη πείρα σε πολλά ζητήματα, και πολλά έχεις μάθει και πολλά επίσης έχεις ανακαλύψει μόνος σου. Αν λοιπόν μπορείς να μας αναλύσεις με τρόπο εναργέστερο γιατί η αρετή είναι διδακτή, μη μας αρνηθείς και κάνε το».

«Όχι, Σωκράτη», είπε, «δεν θα σας αρνηθώ. Αλλά, τι προτιμάς από τα δύο; Να σας το αναλύσω με έναν μύθο, όπως κάνουν οι γεροντότεροι στους νέους, ή να αναπτύξω το ζήτημα σε μια διάλεξη;»

Πολλοί από αυτούς που κάθονταν κοντά είπαν αμέσως να αναπτύξει το θέμα με όποιον από τους δύο τρόπους θέλει.

«Εγώ νομίζω», είπε εκείνος, «πως είναι πιο χαριτωμένο να σας πω έναν μύθο».

<p style="text-align: center;">ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η (320D-321B5) </p> <p>Η αρχή της δημιουργίας του ανθρώπου</p> <p>Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν.</p> <p>Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν <u>εἰμασμένους</u> γενέσεως, <u>τυποῦσιν</u> αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ <u>κεράννυται</u>.</p> <p>Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρόπει.</p> <p>Προμηθεὰ δὲ <u>παραιτεῖται</u> Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς <u>νεῖμαι</u>, "Νείμαντος δέ μου," ἔφη, "<u>ἐπίσκεψαι</u>," καὶ οὕτω πείσας νέμει.</p> <p>Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους <u>προσηπτεν</u>, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὠπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο <u>δύναμιν</u> εἰς σωτηρίαν.</p> <p>Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι <u>ἤμπισχεν</u>, <u>πτηνὸν φυγῆν</u> ἢ <u>κατάγειον</u> οἰκῆσιν ἔνεμεν· ἄ δὲ ἠϋξε μεγέθει, τῶδε αὐτῶ αὐτὰ ἔσφωζεν·</p> <p>καὶ τᾶλλα οὕτως <u>ἐπανισῶν</u> ἔνεμεν.</p>	<p style="text-align: center;">Μτφρ από το www.study4exams.gr</p> <p>Ἦταν λοιπόν κάποτε καιρός που υπήρχαν θεοί, δεν υπήρχαν όμως θνητά όντα.</p> <p>Και όταν ήρθε και γί αυτά ο καθορισμένος από τη μοίρα χρόνος για τη δημιουργία τους, οι θεοί τα πλάθουν στο εσωτερικό της γης, αφού έκαναν μείγμα από χώμα και φωτιά και από όσα στοιχεία αναμειγνύονται με φωτιά και με χώμα.</p> <p>Και, όταν επρόκειτο να φέρουν αυτά στο φως, διέταξαν τον Προμηθέα και τον Επιμηθέα και να τα εφοδιάσουν και να μοιράσουν στο καθένα ιδιότητες, όπως ταιριάζει.</p> <p>Ο Επιμηθέας όμως παρακαλεί τον Προμηθέα να κάνει ο ίδιος τη μοιρασιά. «Και μόλις εγώ τελειώσω τη μοιρασιά», είπε, «κάνε εσύ τον έλεγχο». Και, αφού έτσι τον έπεισε, κάνει τη μοιρασιά.</p> <p>Καθώς μοιράζε, λοιπόν, σε άλλα έδινε δύναμη χωρίς ταχύτητα, τα πιο αδύναμα όμως τα εφοδιάζε με ταχύτητα· και σε άλλα έδινε όπλα και σε άλλα, επειδή έδινε φύση χωρίς όπλα, επινοούσε γί αυτά κάποια άλλη ικανότητα για τη σωτηρία τους.</p> <p>Όσα δηλαδή από αυτά τα έκανε μικρόσωμα, τους προίκιζε με φτερά για να πετούν ή με υπόγεια κατοικία· και όσα έκανε μεγαλόσωμα, με την ίδια ακριβώς ιδιότητα εξασφάλιζε τη σωτηρία τους· μοιράζε και τα άλλα χαρακτηριστικά, κάνοντάς τα με αυτόν τον τρόπο ισοδύναμα.</p>
---	--

Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀϊστωθείη:

ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήροκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνῇ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω·

καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαῖς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις.

Τοῦντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας·

ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων ἄλλων βορᾶν:

καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει ποριζῶν.

Και αὐτὰ ἐπινοοῦσε, γιατί πρόσεχε μήπως κάποιο γένος αφανιστεί·

και αφού τα εφοδίασε σε ικανοποιητικό βαθμό με τα μέσα αποφυγής της αλληλοεξόντωσής τους, ἐπινοοῦσε μέσα προστασίας για τις μεταβολές του καιρού (που προέρχονται) ἀπὸ τον Δία, ντύνοντάς τα και με πυκνά τριχώματα και με γερά δέρματα, ικανά να ἀντιμετωπίσουν την κακοκαιρία, ἀλλὰ κατάλληλα και για τις ζέστες, και για να χρησιμεύουν αὐτὰ τα ἴδια (τα τριχώματα και τα δέρματα) στο καθένα, ὅταν πηγαίνουν στις φωλιές τους, σαν στρώμα και σκέπασμα και ταιριαστό και δοσμένο ἀπὸ τη φύση·

και ἀκόμα βάζοντας για υποδήματα σε ἄλλα οπλές και σε ἄλλα [τριχώμα και] δέρμα σκληρό και χωρὶς αἷμα.

Ἵστερα ἀπὸ αὐτὸ ἐξασφάλιζε τροφές διαφορετικές για το κάθε εἶδος, δηλαδή για ἄλλα χορτάρι ἀπὸ τη γη, για ἄλλα καρπούς δέντρων και για ἄλλα ρίζες·

σε ορισμένα μάλιστα (ἀπὸ αὐτὰ) ἐπέτρεψε να εἶναι τροφή τους η σάρκα ἄλλων ζώων·

και σ' αὐτὰ ἔδωσε μικρὴ γονιμότητα, ἐνῶ σ' ἐκεῖνα που τρώγονταν ἀπὸ αὐτὰ ἔδωσε μεγάλη γονιμότητα, ἐξασφαλίζοντας σωτηρία για το εἶδος τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η (321B6-322A)

Η κλοπή της φωτιάς

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα.

λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρῆσταιτο.

Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὄρα τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον.

ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παροῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς.

Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχον σοφίαν σὺν πυρί—ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ.

Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν.

ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δί.

Επειδὴ λοιπὸν ὁ Ἐπιμηθεὺς δὲν ἦταν καὶ πολὺ σοφός, ξόδεψε χωρὶς νὰ το καταλάβει (ἢ: διέφυγε τῆς προσοχῆς του καὶ ξόδεψε) τὶς ιδιότητες στὰ ἄλογα ὄντα.

του ἀπέμενε μάλιστα χωρὶς εφόδια ἀκόμη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ βρισκόταν σὲ ἀμηχανία νὰ κάνει.

Κι ἐνῶ αὐτὸς βρισκόταν σὲ ἀμηχανία, ἔρχεται ὁ Προμηθεὺς γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσει τὴ μοιρασιά καὶ βλέπει τὰ ἄλλα ζῶα ὅτι ἦταν εφοδιασμένα μὲ ὅλα τὰ κατάλληλα μέσα, τὸν ἄνθρωπο ὅμως γυμνὸ καὶ ξυπόλητο καὶ χωρὶς στρωσίδια καὶ χωρὶς ὅπλα.

καὶ στο μεταξύ ἔφτανε πια καὶ ἡ καθορισμένη ἀπὸ τὴ μοῖρα μέρα, κατὰ τὴν ὁποία ἔπρεπε καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴ γῆ στο φῶς.

Επειδὴ λοιπὸν ὁ Προμηθεὺς βρέθηκε σὲ δύσκολη θέση, ποια λογῆς σωτηρία νὰ βρεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀποφασίζει νὰ κλέψει τὶς τεχνικὲς γνώσεις τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς μαζί μὲ τὴ φωτιά—γιατί ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀποκτηθοῦν αὐτὲς ἀπὸ κάποιον ἢ νὰ χρησιμοποιηθοῦν χωρὶς τὴ φωτιά— καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο λοιπὸν τὶς δωρίζει στὸν ἄνθρωπο.

Τὶς γνώσεις τοῦ λοιπὸν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν ἔτσι τὶς ἀπέκτησε ὁ ἄνθρωπος, τὴν πολιτικὴ ὅμως τέχνη δὲν τὴν εἶχε.

γιατί αὐτὴ τὴν κατεῖχε ὁ Δίας.

<p>Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι <u>ἐνεχώρει</u> εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἰ Διὸς <u>φυλακαὶ</u> φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ <u>ἐφιλοτεχνεῖτην</u>, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ,</p> <p>καὶ ἐκ τούτου <u>εὐπορία</u> μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεῖα δὲ δι' Ἐπιμηθεῖα ὕστερον, ἣπερ λέγεται, κλοπῆς <u>δίκη μετήλθεν</u>.</p>	<p>Και ο Προμηθέας δεν είχε πια τα χρονικά περιθώρια να μπει στην ακρόπολη, την κατοικία του Δία –εκτός αυτού και οι φρουροί του Δία ήταν φοβεροί– μπαίνει όμως κρυφά στο κοινό εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου, μέσα στο οποίο οι δυο τους ασκούσαν με αγάπη τις τέχνες τους, και αφού έκλεψε και την τέχνη της φωτιάς του Ηφαίστου και την άλλη της Αθηνάς, τις δίνει στον άνθρωπο.</p> <p>Και με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται βέβαια για τον άνθρωπο αφθονία μέσων για τη ζωή του, ο Προμηθέας όμως εξαιτίας του Επιμηθέα αργότερα, όπως λέγεται, διώχτηκε δικαστικά για κλοπή (ή: καταδικάστηκε για κλοπή).</p>
---	---

<p>ΕΝΟΤΗΤΑ 4^η (322Α-323Α)</p> <p>Η πολιτική αρετή, κοινό δώρο του Δία στους ανθρώπους, απαραίτητη ιδιότητα για τη συγκρότηση κοινωνιών</p> <p>Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε <u>μοίρας</u>, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶν μόνον θεοὺς <u>ἐνόμισεν</u>, καὶ <u>ἐπεχείρει</u> βωμούς τε <u>ιδρύεσθαι</u> καὶ <u>ἀγάλματα</u> θεῶν·</p> <p>ἔπειτα <u>φωνὴν</u> καὶ <u>ὀνόματα</u> ταχὺ <u>διηρθρώσατο</u> τῇ τέχνῃ, καὶ <u>οἰκήσεις</u> καὶ <u>ἐσθῆτας</u> καὶ <u>ὑποδέσεις</u> καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤρρετο.</p>	<p>Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος πήρε μερίδιο ἀπὸ θεϊκὰ πράγματα, πρῶτα πρῶτα λόγω τῆς συγγενείας (του) με τὸν θεό, μόνος ἀπὸ τὰ ζῶα πίστεψε σὲ θεοὺς καὶ ἐπιχειροῦσε νὰ κατασκευάζει καὶ βωμούς καὶ (νὰ φιλοτεχνεῖ) ἀγάλματα θεῶν·</p> <p>ἔπειτα, γρήγορα ἀρθρωσε με τὴν τέχνη του φθόγγους καὶ λέξεις καὶ ἐπινόησε κατοικίες καὶ ρούχα καὶ παπούτσια καὶ στρωσίδια καὶ τὶς τροφές ἀπὸ τὴ γῆ.</p>
---	---

Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής – πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική – ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις·

ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγῆς.

Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις·

"Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω;

Νενέμηνται δὲ ὧδε·

Με αὐτὰ λοιπὸν τα μέσα εφοδιασμένοι οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσαν στην αρχὴ διασκορπισμένοι, πόλεις ὅμως δεν υπήρχαν· κατασπαράσσονταν λοιπὸν ἀπὸ τα θηρία, γιατί ἦταν ἀπὸ κάθε ἀποψη πιο αδύναμοι ἀπὸ αὐτὰ καὶ οἱ τεχνικές γνώσεις ἦταν βέβαια βοηθὸς τους καλὸς γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῆς τροφῆς, ἀνεπαρκῆς ὅμως γιὰ τὸν πόλεμο με τα θηρία – γιατί δεν κατεῖχαν ἀκόμη τὴν πολιτικὴ τέχνη, μέρος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ πολεμικὴ τέχνη – ἐπιδίωκαν λοιπὸν νὰ συγκεντρώνονται καὶ νὰ εξασφαλίζουν τὴ σωτηρία τους χτίζοντας πόλεις·

κάθε φορὰ λοιπὸν που συγκεντρώνονταν, ἀδικούσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ δεν εἶχαν τὴν πολιτικὴ τέχνη, με ἀποτέλεσμα νὰ διασκορπίζονται καὶ νὰ ἀπειλοῦνται με ἀφανισμό.

Ὁ Δίας, λοιπὸν, ἐπειδὴ φοβήθηκε γιὰ τὸ γένος μας μήπως χαθεῖ ολότελα, στέλνει τὸν Ἑρμῆ νὰ φέρει στους ἀνθρώπους καὶ τὸν σεβασμὸ στους ἀγραφους νόμους καὶ τὴν ἀντίληψη περὶ τοῦ δικαίου, γιὰ νὰ εξασφαλίζουν καὶ τὴν τάξη στις πόλεις καὶ νὰ ἀποτελοῦν τους συνεκτικούς δεσμοὺς φιλίας ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους.

Ρωτᾷ λοιπὸν ὁ Ἑρμῆς τὸν Δία με ποιὸν ἀραγε τρόπο νὰ δώσει τὸν σεβασμὸ καὶ τὴ δικαιοσύνη στους ἀνθρώπους·

«Ποιο ἀπὸ τα δύο, ὅπως ἔχουν μοιραστεῖ οἱ τεχνικές γνώσεις, ἔτσι νὰ τα μοιράσω καὶ αὐτὰ;

Ἐχουν μοιραστεῖ βέβαια με αὐτὸν τὸν τρόπο:

εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις,
καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί·
καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς
ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω;"

"Ἐπὶ πάντα," ἔφη ὁ Ζεὺς, "καὶ πάντες
μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ
ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων
τεχνῶν·
καὶ νόμον γε θῆς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ
δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν
κτείνειν ὡς νόσον πόλεως."

Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε
ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ
ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς
δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι
συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν
ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ
φῆς—εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι—

ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς
ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι
καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς
ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσηκόν ταύτης γε
μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις.
Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

ένας που κατέχει την ιατρική είναι αρκετός για
πολλούς μη ειδικούς πολίτες, το ίδιο και οι άλλοι
τεχνίτες·

με τον ίδιο τρόπο λοιπόν να βάλω μέσα στους
ανθρώπους και τον σεβασμό και τη δικαιοσύνη ή
να τα μοιράσω σε όλους;»

«Σε όλους», είπε ο Δίας «και να έχουν όλοι
μερίδιο· γιατί δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν
πόλεις, αν μετέχουν λίγοι σ' αυτά, όπως ακριβώς
(μετέχουν) σε άλλες τέχνες·

και μάλιστα θέσπισε νόμο από μέρους μου να
σκοτώνουν σαν αρρώστια της πόλης αυτόν που
δεν μπορεί να μετέχει στον σεβασμό και στη
δικαιοσύνη».

Έτσι, λοιπόν, Σωκράτη, και γι' αυτούς τους
λόγους και οι άλλοι και οι Αθηναίοι, όταν
γίνεται λόγος για ικανότητα στην οικοδομική ή
σε κάποιον άλλον τεχνικό τομέα, νομίζουν ότι
λίγοι έχουν το δικαίωμα να δίνουν συμβουλές,
και, εάν κάποιος, που είναι έξω από τους λίγους,
επιχειρεί να δίνει συμβουλές, δεν του το
επιτρέπουν, όπως εσύ υποστηρίζεις – εύλογα,
όπως λέω εγώ.

Όταν όμως έρχονται να συμβουλέψουν για
ζήτημα πολιτικής αρετής, η οποία πρέπει να
διέπεται ολόκληρη από δικαιοσύνη και
σωφροσύνη, δικαιολογημένα δέχονται γενικά
κάθε άντρα, με το σκεπτικό ότι ταιριάζει στον
καθένα να μετέχει βέβαια σ' αυτή την αρετή,
διαφορετικά, δεν είναι δυνατόν, να υπάρχουν
πόλεις. Αυτή, Σωκράτη, είναι η αιτία αυτού του
πράγματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^η (323Α-Ε)

**Η πολιτική αρετή ως κοινή και φυσική
ιδιότητα όλων των ανθρώπων**

Ἴνα δὲ μὴ οἴῃ ἀπατάσθαι ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον.

Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἢν μὴ ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον.

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐάν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάντε ὧσιν ἐάντε μὴ, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιοῦμενον [δικαιοσύνην].

ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πῶς μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

Και για να μη νομίζεις ότι εξαπατάσαι, πάρε πάλι ως απόδειξη ότι πραγματικά όλοι οι άνθρωποι πιστεύουν πως κάθε άντρας μετέχει και στη δικαιοσύνη και στην άλλη πολιτική αρετή, το εξής:

στις άλλες δηλαδή ικανότητες, όπως ακριβώς εσύ λες, εάν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι ικανός αυλητής, ή (ικανός) σε οποιαδήποτε άλλη τέχνη, στην οποία δεν είναι, τον περιγελούν ή αγανακτούν, και οι συγγενείς του τον πλησιάζουν και τον συμβουλεύουν με τη σκέψη ότι είναι τρελός.

στη δικαιοσύνη όμως και στην άλλη πολιτική αρετή, και αν ακόμα γνωρίζουν για κάποιον ότι είναι άδικος, αν αυτός ο ίδιος λέει την αλήθεια εναντίον του εαυτού του μπροστά σε πολλούς, πράγμα το οποίο στην πρώτη περίπτωση θεωρούσαν ότι είναι σωφροσύνη, το να λέει δηλαδή κανείς την αλήθεια, σ' αυτή την περίπτωση (το θεωρούν) τρέλα, και ισχυρίζονται ότι όλοι πρέπει να λένε ότι είναι δίκαιοι, είτε είναι είτε όχι, διαφορετικά (ισχυρίζονται) ότι είναι τρελός αυτός που δεν προσποιείται ότι κατέχει τη δικαιοσύνη.

γιατί, κατά τη γνώμη τους, είναι αναγκαίο ο καθένας να μετέχει με οποιονδήποτε τρόπο σ' αυτή, διαφορετικά (είναι αναγκαίο) να μη συγκαταλέγεται ανάμεσα στους ανθρώπους.

Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω·

ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγούνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδείξαι.

Ὅσα γὰρ ἡγούνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νοθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ᾧσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν;

Ταῦτα μὲν γὰρ οἶμαι ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τὰναντία τούτοις·

ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἶονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, εἴαν τις ταῦτα μὴ ἔχη, ἀλλὰ τὰναντία τούτων κακὰ, ἐπὶ τούτοις που οἷ τε θυμοὶ γίνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἰγουθετήσεις.

Ὡν ἔστιν ἓν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλληβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

Ὅτι λοιπὸν εὐλόγα δέχονται κάθε ἄνθρωπο ὡς σύμβουλο γι' αὐτὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ πιστεύουν ὅτι ὅλοι μετέχουν σ' αὐτὴν, αὐτὰ φέρνω ὡς ἐπιχειρήματα·

ὅτι ὅμως νομίζουν ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι ἐμφυτὴ, οὔτε ἐμφανίζεται τυχαία, ἀλλὰ ὅτι μπορεῖ νὰ διδαχθεῖ καὶ ὅτι ὕστερα ἀπὸ φροντίδα γίνεται κτήμα, σὲ ὅποιον γίνεται κτήμα, αὐτὸ θὰ προσπαθήσω στὴ συνέχεια νὰ σοῦ ἀποδείξω.

Γιατί γιὰ ὅσα κακὰ νομίζουν οἱ ἄνθρωποι, ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο, ὅτι ἔχουν ἀπὸ τὴ φύση τοὺς ἢ ἀπὸ τύχῃ, κανεὶς δὲν οργίζεται οὔτε συμβουλεύει οὔτε διδάσκει οὔτε τιμωρεῖ ὅσους τὰ ἔχουν, γιὰ νὰ μὴ εἶναι τέτοιοι, ἀλλὰ τοὺς λυποῦνται· γιὰ παράδειγμα, στοὺς ἀσχημοὺς ἢ μικρόσωμοὺς ἢ ἀσθενικοὺς ποῖος εἶναι τόσο ἀνόητος, ὥστε νὰ προσπαθεῖ νὰ (τοὺς) κάνει κάτι ἀπὸ αὐτὰ;

Γιατί γνωρίζουν, νομίζω, ὅτι αὐτὰ ὑπάρχουν στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ φύση καὶ ἀπὸ τὴν τύχῃ, δηλαδὴ οἱ καλὲς ιδιότητες καὶ οἱ ἀντίθετές τους·

ὅσες ὅμως καλὲς ιδιότητες νομίζουν ὅτι τις αποκτοῦν οἱ ἄνθρωποι μὲ φροντίδα καὶ ἀσκήση καὶ διδασκαλία, εἴαν κάποιος δὲν ἔχει αὐτές, ἀλλὰ τις ἀντίθετές τοὺς κακὲς, σ' αὐτές τις περιπτώσεις, υποθέτω, προκαλοῦνται καὶ οἱ θυμοὶ καὶ οἱ τιμωρίες καὶ οἱ συμβουλές·

μία ἀπὸ αὐτές (τις κακὲς ιδιότητες) εἶναι καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ μὲ ἓναν λόγον καθεστὶ τὸ ἀντίθετο στὴν πολιτικὴ ἀρετὴ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^η (324A-C)

Η παιδευτική σημασία της τιμωρίας ως απόδειξη του διδακτού της αρετής

Ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὐσης.

Εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὧ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτὸ σε διδάξει ὅτι οἱ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετῆν.

Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται.

Ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται—οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγέννητον θεῖη—ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τούτον ἰδὼν κολασθέντα.

Καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετῆν· ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει.

Στην περίπτωση αυτή, λοιπόν, ο καθένας θυμώνει με τον καθένα και τον συμβουλεύει, ολοφάνερα επειδή κατά τη γνώμη του (η αρετή) μπορεί να αποκτηθεί με επιμέλεια και μάθηση·

αν πράγματι θέλεις, Σωκράτη, να καταλάβεις τι τέλος πάντων σημαίνει το να τιμωρεί κανείς αυτούς που αδικούν, αυτό το ίδιο θα σου αποδείξει ότι οι άνθρωποι πράγματι πιστεύουν πως η αρετή είναι κάτι που μπορεί να αποκτηθεί.

Γιατί κανένας δεν τιμωρεί αυτούς που αδικούν έχοντας αυτό στο νου του και εξαιτίας αυτού, επειδή δηλαδή διέπραξε ένα αδίκημα, εκτός αν κάποιος εκδικείται ασυλλόγιστα, όπως ακριβώς ένα θηρίο·

όποιος όμως επιχειρεί να τιμωρεί με σύνεση δεν παίρνει εκδίκηση για το αδίκημα που έχει ήδη διαπραχθεί—γιατί δεν μπορεί βέβαια να κάνει αυτό που έγινε να μην έχει γίνει—αλλά για χάρη του μέλλοντος, δηλαδή για να μην αδικήσει πάλι ούτε αυτός ο ίδιος ούτε άλλος που είδε ότι αυτός τιμωρήθηκε.

Και εφόσον σκέφτεται με αυτόν τον τρόπο θεωρεί ότι είναι δυνατό να διδαχτεί η αρετή· επομένως τιμωρεί για να αποτραπεί στο μέλλον επανάληψη της αδικίας.

<p>Ταύτην οὖν τὴν <u>δόξαν</u> πάντες ἔχουσιν ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ <u>ιδίᾳ</u> καὶ δημοσίᾳ.</p> <p>Τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἳ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ <u>οὐχ ἥκιστα</u> Ἀθηναῖοι οἱ σοὶ πολῖται·</p> <p>ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοι εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετῆν.</p> <p>Ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ <u>χαλκῶς</u> καὶ <u>σκυτοτόμου</u> συμβουλευόντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετῆν, ἀποδέδεικταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὡς γέ μοι φαίνεται.</p>	<p>Αυτή λοιπόν τη γνώμη ἔχουν ὅλοι, ὅσοι ακριβῶς επιβάλλουν τιμωρίες και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή.</p> <p>Και τιμωροῦν για εκδίκηση και για σωφρονισμό ὅποιους τυχόν νομίζουν ὅτι ἀδικοῦν και οι ἄλλοι ἄνθρωποι και προπαντός οι Ἀθηναῖοι, οι συμπολίτες σου·</p> <p>συνεπῶς, σύμφωνα μ' αὐτό τον συλλογισμό και οι Ἀθηναῖοι εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς που πιστεύουν ὅτι ἡ ἀρετὴ μπορεῖ να ἀποκτηθεῖ και να διδαχθεῖ.</p> <p>Ὅτι δικαιολογημένα, λοιπόν, δέχονται οι συμπολίτες σου και τον χαλκιά και τον τσαγκάρη να δίνει συμβουλές για τα πολιτικά πράγματα (ἢ ζητήματα), και ὅτι νομίζουν πως ἡ ἀρετὴ μπορεῖ να διδαχθεῖ και να ἀποκτηθεῖ, σου το ἔχω ἀποδείξει, Σωκράτη, επαρκῶς, ὅπως τουλάχιστον μου φαίνεται.</p>
---	--

ΕΝΟΤΗΤΑ 7^η (324D-326E)

Η διδασκαλία της ἀρετῆς ἀπὸ την οικογένεια και την κοινωνία

Υπάρχει ἀκόμη μια ἀπορία, αὐτή που διατύπωσες σχετικά με τους ἀγαθοὺς ἀνδρες: για ποιον λόγο οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἐνὼ διδάσκουν στους γιους τους ὅλα τα ἄλλα πράγματα που ἐξαρτῶνται ἀπὸ τους δασκάλους και τους κάνουν σοφοὺς, δεν εἶναι σε θέση να τους βελτιώσουν στην ἀρετὴ στην οποία εἶναι και οι ἴδιοι ἐξαίρετοι. Για το θέμα αὐτό, Σωκράτη, δεν θα σου πω μῦθο, ἀλλὰ λόγο. Σκέψου λοιπόν, τι ἀπὸ τα δύο συμβαίνει: ὑπάρχει ἓνα πράγμα στο οποίο εἶναι ἀναγκαῖο να μετέχουν ὅλοι οι πολῖτες, προκειμένου να εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπαρξὴ πόλεως, ἢ δεν ὑπάρχει; Ἐτσι μόνο μπορεῖ να λυθεῖ ἡ ἀπορία που ἔχεις. Διότι, ἐάν μὲν ὑπάρχει αὐτό το ἓνα πράγμα και ἐάν αὐτό το πράγμα δεν εἶναι οὔτε ἡ οικοδομικὴ οὔτε ἡ μεταλλουργία οὔτε ἡ κεραμικὴ, ἀλλὰ ἡ δικαιοσύνη και

η σωφροσύνη και τοῦσιον (και αυτά τα ονομάζω όλα μαζί ἀνδρὸς ἀρετὴν)· εἴαν ὑπάρχει λοιπὸν αὐτὸ το πρᾶγμα στο οποίο πρέπει να μετέχουν ὅλοι και σύμφωνα με το οποίο πρέπει να ενεργεῖ κάθε ἀνδρας ξεχωριστὰ σε περίπτωση που θέλει να μάθει ἢ να πράξει κάτι, και σε καμιὰ περίπτωση χωρὶς αὐτό· και εἴαν, σε περίπτωση που κάποιος δεν μετέχει σ' αὐτό, εἴτε παιδί εἶναι, εἴτε ἀνδρας εἴτε γυναίκα, πρέπει να τον διδάσκουμε και να τον τιμωρούμε, μέχρι που, με την τιμωρία, να βελτιωθεί· και εἴαν, σε διαφορετικὴ περίπτωση, πρέπει να εκδιώκουμε ἀπὸ την πόλη ἢ να σκοτώνουμε ως ἀνιάτο ὅποιον δεν υπακούει σε αὐτὸ το πρᾶγμα ἀκόμα και μετὰ τη διδασκαλία, ἀκόμα και μετὰ την τιμωρία· εἴαν λοιπὸν ἔτσι ἔχουν τα πρᾶγματα, και εἴαν, παρόλο που αὐτὴ εἶναι ἡ φύση των πραγμάτων, οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες, ἐνὼ μορφώνουν τους γιους τους σε ὅλα τα ἄλλα, αὐτὸ δεν τους το διδάσκουν, τότε σκέψου τι περιεργὰ πλάσματα εἶναι αὐτοὶ οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες! Ὅτι το πρᾶγμα αὐτὸ θεωροῦν διδακτὸ και στο ἰδιωτικὸ και στο δημόσιο ἐπίπεδο, το ἀποδείξαμε ἤδη. Ἐνὼ ὅμως εἶναι το πρᾶγμα αὐτὸ διδακτὸ, ἀφού εἶναι κάτι που μπορεῖ να φροντίσει και να καλλιεργήσει κανεὶς, αὐτοὶ διδάσκουν στους γιους τους τα ἄλλα, των οποίων ἡ ἀγνοια δεν πρόκειται να ἐπιφέρει ως ποινὴ τον θάνατο, αὐτὸ ὅμως, την ἀρετὴ, που εἴαν τα ἀγόρια δεν τη μάθουν και δεν τη φροντίσουν, μπορεῖ να υποστοῦν ως ποινὴ και τον θάνατο και την ἐξορία και τη δήμευση της περιουσίας ἐκτὸς ἀπὸ τη θανάτωση και, με μια λέξη, τη συνολικὴ καταστροφή του οἴκου τους, αὐτὴ δεν τη διδάσκουν και δεν τη φροντίζουν με κάθε δυνατὴ ἐπιμέλεια! Μπορούμε να πιστέψουμε κάτι τέτοιο, Σωκράτη;

Στην πραγματικὴτητα, ἀρχίζουν ἀπὸ την παιδικὴ ηλικία να διδάσκουν και να νοθετοῦν, συνεχίζοντας για ὅλη τη ζωὴ. Ἀμέσως μόλις ἀρχίσει να καταλαβαίνει ἓνα παιδί τι του λένε, και ἡ παραμὰνα του και ἡ μητέρα του και ο παιδαγωγὸς του και ο ἴδιος ο πατέρας του ἀγωνίζονται γι' αὐτὸ το πρᾶγμα, για το πὼς δηλαδὴ θα βελτιωθεί το ἀγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πρᾶξη και για κάθε του λόγο και ἐξηγώντας του ὅτι αὐτὸ εἶναι δίκαιο και το ἄλλο ἀδικο, και ὅτι αὐτὸ εἶναι καλὸ και το ἄλλο αἰσχροῦ, και αὐτὸ ὅσιο και ἐκεῖνο ἀνόσιο, και ὅτι αὐτὰ πρέπει να τα κάνεις και αὐτὰ να μην τα κάνεις. Κι ὅταν ἀκούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Ἐάν ὅμως δεν υπακούει, τότε, με τις ἀπειλές και τα χτυπήματα το "ισιώνουν", σαν δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ὕστερα, ὅταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν ἐντολὴ να ἐπιμεληθεῖ ο δάσκαλος περισσότερο την ἐνκοσμία των παιδιών, παρὰ τα γράμματα και τη μουσικὴ. Και οἱ δάσκαλοι ἄλλωστε γι' αὐτὸ φροντίζουν κυρίως. Και μόλις τα ἀγόρια μάθουν τα γράμματα και εἶναι σε θέση στο ἐξῆς να καταλάβουν ἓνα γραπτὸ κείμενο, ὅπως μέχρι τώρα καταλάβαιναν τον προφορικὸ λόγο, τα βάζουν, καθισμένα στα θρανία τους, να διαβάζουν δυνατὰ τα ποιήματα των μεγάλων ποιητῶν και τα ἀναγκάζουν να μάθουν ἀπέξω αὐτὰ τα ἔργα, στα οποία ὑπάρχουν πολλές συμβουλές, ἀλλὰ και ἀναλύσεις για τα πρᾶγματα, και ἔπαινοι και ἐγκώμια για τους ἀρχαίους ἥρωες, προκειμένου το ἀγόρι να θελήσει να τους μιμηθεῖ και να ἔχει διάθεση να γίνεῖ παρόμοιος. [...]

Και ὅταν πια φύγουν αὐτοὶ [δηλ. οἱ νέοι ἀνδρες] ἀπὸ τους δασκάλους, ἡ πόλη, με τη σειρά της, τους ἀναγκάζει να μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αὐτούς, ὥστε να μην ενεργοῦν ἀπὸ

μόνοι τους και όπως νομίζουν οι ίδιοι [...]. Έτσι, και η πόλη, υπογραμμίζοντας τους νόμους, αυτά τα επινοήματα των καλών, παλαιῶν νομοθετῶν, αναγκάζει και όσους ασκούν ένα αξίωμα και όσους άρχονται να συμμορφώνονται με αυτούς. Εκείνος δε ο οποίος τους παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις και οι κυρώσεις αυτές ονομάζονται, και σε σας εδώ [δηλ. στην Αθήνα] και σε πολλά άλλα μέρη, εὐθύνες, λες και η δικαιοσύνη ξαναβάζει [τον παραβάτη] στην ευθεία. Ενώ λοιπόν είναι τόσο μεγάλη η προσπάθεια που καταβάλλεται για την αρετή και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο επίπεδο, εσύ Σωκράτη εκπλήττεσαι και απορείς αν η αρετή είναι διδακτή; Το εκπληκτικό όμως θα ήταν μάλλον το να μην μπορεί να διδαχθεί η αρετή.

ΠΛΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΕΙΑ

(Η ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ, Πολιτεία 514a-520e)

Μτφρ από το www.study4exams.gr

Η αλληγορία είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέγει και άλλα εννοεί. Πρόκειται συνεπώς για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Η αλληγορία του σπηλαίου, όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' βιβλίου της Πολιτείας, αναφέρεται, στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του, αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης.

Ας φανταστούμε λοιπόν, λέει ο Σωκράτης, δεσμώτες σε μια σπηλιά, που δεν βλέπουν παρά μόνο σκιές να προβάλλονται στο βάθος πάνω στο τοίχωμα. Οι άνθρωποι αυτοί πιστεύουν ότι οι σκιές είναι η μοναδική αλήθεια. Αν τώρα ορισμένοι λυθούν από τα δεσμά τους και ανεβούν σκαλί - σκαλί προς την έξοδο, όπου λάμπει το φως του ήλιου, είναι βέβαιο ότι θα δυσανασχετήσουν από τη λάμψη που πληγώνει την όρασή τους και θα επιστρέψουν στο δεσμοτήριό τους. Αν ωστόσο εξαναγκαστούν να παραμείνουν στο φως, θα αρχίσουν βαθμιαία να συνηθίζουν στη λάμψη και θα μπορέσουν να ατενίσουν τον ήλιο, που συμβολίζει την ιδέα του Αγαθού, και να αναγνωρίσουν την κυριαρχία του στον κόσμο των αισθητών πραγμάτων. Από οίκτο θα θελήσουν να ελευθερώσουν τους παλαιούς συντρόφους τους. Αν όμως ξαναβρεθούν μέσα στη σπηλιά, το σκοτάδι θα βλάψει την όρασή τους και θα τους εκθέσει στην καταφρόνια των άλλων, οι οποίοι ενδέχεται να επιτεθούν στους επίδοξους ελευθερωτές τους και να τους εξοντώσουν (ευανάγνωστος υπαινιγμός στην καταδίκη σε θάνατο του Σωκράτη). Παρά τον κίνδυνο ωστόσο, ο απελευθερωμένος δεσμώτης, ο φιλόσοφος δηλαδή, έχει την υποχρέωση να κατέλθει στη σπηλιά και να προσπαθήσει να αναμορφώσει τους δεσμώτες.

Η αλληγορία του σπηλαίου εισάγεται ως ακολούθως:

ΕΝΟΤΗΤΑ 11^η (514A-515A)

Η αλληγορία του σπηλαίου

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέϊκασον τοιούτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας.

Σωκράτης: Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ λοιπόν, εἶπα, παράστησε τὴ δική μας φύση μας ὡς πρὸς τὴν παιδεία καὶ τὴν ἀπαιδευσία με μιὰ τέτοια εἰκόνα.

Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ
οἰκῆσει σπηλαιῳδεῖ, ἀναπεπταμένην πρὸς
τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχουση μακρὰν παρὰ
πᾶν τὸ σπήλαιον,
ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ
τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀχένας, ὥστε μένειν τε
αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν,
κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ
ἀδυνάτους περιάγειν,

φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ
πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν,

μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμῶν
ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον
παρωκοδομημένον,

ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν
ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα
ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον
φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ
ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας
καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ
παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν
φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν
παραφερόντων.

Φαντάσου, δηλαδή, μέσα σε μια υπόγεια
κατοικία ὅμοια με σπηλιά, η οποία ἔχει την
εἴσοδο ανοιχτή προς το φως σε ὅλο το μήκος
της σπηλιάς,

μέσα σ' αὐτή να βρίσκονται ἄνθρωποι ἀπὸ την
παιδική τους ηλικία δεμένοι με δεσμά και στα
πόδια και στον αυχένα, ὥστε να μένουν
καθηλωμένοι και να βλέπουν μόνο μπροστά
τους,

χωρὶς να μποροῦν να στρέφουν γύρω το κεφάλι
τους λόγω των δεσμῶν τους.

Ακόμη (φαντάσου) ἓνα φως ἀπὸ φωτιά να καίει
γί' αὐτοὺς ἀπὸ ψηλά και μακριά και πίσω τους.

Και ἀνάμεσα στη φωτιά και τους δεσμώτες να
περνᾶ ψηλά ἓνας δρόμος, παράλληλα στον
οποῖο φαντάσου να ἔχει χτιστεῖ ἓνας μικρὸς
τοίχος,

ὅπως ακριβῶς ἔχουν τοποθετηθεῖ ἀπὸ τους
ταχυδακτυλογοῦς μπροστά τους τα
παραπετάσματα, πάνω στα οποία δείχνουν τις
ταχυδακτυλογίες τους.

Γλαύκων: (Τα) φαντάζομαι, εἶπε.

Σωκράτης: Φαντάσου, λοιπόν, κατὰ μήκος αὐτοῦ
του μικροῦ τοίχου ἀνθρώπους να μεταφέρουν
κάθε εἶδους αντικείμενα, που ξεπερνοῦν το ὕψος
του μικροῦ τοίχου, και ἀνδριάντες και ἄλλα
ομοιώματα, κατασκευασμένα κι ἀπὸ πέτρα κι
ἀπὸ ξύλο και ἀπὸ κάθε εἶδους υλικά' ὅπως εἶναι
φυσικό, (φαντάσου) ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς που
περνοῦν φορτωμένοι να μιλοῦν και ἄλλοι να
σιωποῦν.

<p><u>Ἄτοπον</u>, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.</p> <p>Ὅμοιους ἡμῖν, <u>ἦν δ' ἐγώ</u>.</p>	<p>Γλαύκων: Ἀλλόκοτη εἰκόνα περιγράφεις, εἶπε, καὶ ἀλλόκοτους δεσμώτες.</p> <p>Σωκράτης: Ὅμοιους με μασ, εἶπα ἐγώ.</p>
---	--

ΕΝΟΤΗΤΑ 12^η (519B-D)

Η αλληγορία του σπηλαίου. Η απροθυμία των φιλοσόφων

Ο Πλάτωνας ερμηνεύει σε αδρές γραμμές την αλληγορία του σπηλαίου, πολλές όμως λεπτομέρειες δεν είναι απολύτως κατανοητές. Είναι ωστόσο φανερό ότι ο δικός μας, ο "πραγματικός" κόσμος αποβαίνει το σύμβολο του "ιδεατού" κόσμου του Πλάτωνα. Έτσι η ανάβαση από το ημίφως του σπηλαίου στον επάνω κόσμο που φωτίζεται από τον ήλιο (το σύμβολο του Αγαθού) ισοδυναμεί με την άνοδο στον κόσμο του νοητού. Οι φύλακες λοιπόν, και ιδίως οι άρχοντες - βασιλείς που έχουν λάβει την ορθή παιδεία και κατόρθωσαν να ανέλθουν από το σπήλαιο της απαιδευσίας και της πλάνης στον επάνω κόσμο, δηλαδή τον κόσμο των Ιδεών, δεν δείχνουν προθυμία να επιστρέψουν στο σπήλαιο. Δεν πρέπει όμως, τονίζει ο Πλάτωνας, να τους επιτραπεί αυτό που τώρα (στην εποχή του εννοείται) επιτρέπεται, δηλαδή να απέχουν από την ενεργό πολιτική και να ασχολούνται μόνο με τις πνευματικές τους αναζητήσεις.

<p>Τί δέ; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν <u>ἐπιτροπεῦσαι</u>, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους <u>διατροῖβειν διὰ τέλους</u>,</p> <p>τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὗ <u>στοχαζομένους</u> δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ,</p>	<p>Σωκράτης: Τι λοιπόν; Αυτό δεν είναι φυσικό, εἶπα ἐγώ, καὶ δεν απορρέει αναγκαστικά ἀπὸ τα προηγούμενα, ὅτι δηλαδή οὔτε οἱ ἀπαιδευτοὶ καὶ ὅσοι δεν ἔχουν γνωρίσει τὴν ἀλήθεια θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν ἰκανοποιητικά μια πόλη, οὔτε αυτοὶ που ἀφήγονται να ασχολούνται ως το τέλος τῆς ζωῆς τους με τὴν παιδεία, οἱ πρώτοι, γιατί δεν ἔχουν ἓνα συγκεκριμένο στόχο στη ζωὴ τους, τὸν ὁποῖο κυνηγώντας πρέπει να κάνουν ὅλα ανεξαιρέτως ὅσα τυχόν πράττουν καὶ στην ἰδιωτικὴ καὶ στη δημόσια ζωὴ,</p>
---	--

τούς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν,
ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες
ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν
οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις
ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ
ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον,

ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκεῖνην
τὴν ἀνάβασιν,

καὶ ἐπειδὴν ἀναβάντες ἰκανῶς ἴδωσι, μὴ
ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δῆ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν

καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ'
ἐκείνους τοὺς δεσμώτας

μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε
καὶ τιμῶν,

εἴτε φαιλότερα εἴτε σπουδαιότερα.

καὶ οἱ δεύτεροι, ἐπειδὴ μετὰ τὴν θέλησίν τους δὲν θα
ἀναμειχθῶν στήν πρακτική ζώή, γιὰτί νομίζουσι
ὅτι ἔχουσι ἐγκατασταθεῖ στή νησιῶ των
μακαρίων, ἐνώ εἶναι ἀκόμα ζωντανοί;

Γλαύκων: Ἀλήθεια, εἶπε.

Σωκράτης: Δικό μας λοιπόν ἔργο, εἶπα ἐγώ, των
ἰδρυτῶν της πολιτείας, (εἶναι) νὰ ἀναγκάσουσι
τις ἐξαιρετικές φύσεις (ἢ τὰ ξεχωριστά
πνεύματα) νὰ φτάσουσι στή μάθημα που
προηγουμένως εἶπαμε ὅτι εἶναι τὸ ἀνώτερο,

δηλαδή καὶ νὰ δούσι τὸ ἀγαθὸ καὶ νὰ ἀνεβούσι
ἐκεῖνο τὸν ἀνηφορικό δρόμο,

καὶ, ἀφού ἀνεβούσι καὶ δούσι ἀρκετά (τὸ ἀγαθὸ),
νὰ μὴ τους ἐπιτρέπουσι αὐτό που τῶρα τους
ἐπιτρέπεται.

Γλαύκων: Καὶ ποῖο εἶναι αὐτό;

Σωκράτης: Τὸ νὰ μένουσι συνεχῶς ἐκεῖ ψηλά,
εἶπα ἐγώ,

καὶ νὰ μὴ θέλουσι πάλι νὰ κατεβαίνουσι κοντά σ'
ἐκείνους τοὺς δεσμώτες,

οὔτε νὰ παίρνουσι μερίδιο ἀπό τους κόπους καὶ
τις τιμές ἐκείνων,

εἴτε εἶναι μικρότερης εἴτε μεγαλύτερης
σημασίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 13^η (519D-520A)

Η αλληγορία του σπηλαίου. Ο ηθικός εξαναγκασμός των φιλοσόφων

Ο Πλάτωνας συγχέει σκοπίμως τα όρια ανάμεσα στο θεωρητικό του οικοδόμημα, δηλαδή την ιδεώδη πολιτεία που κάποτε στο μέλλον πρόκειται να πραγματοποιηθεί, και στη συγκαιρινή του πολιτική πραγματικότητα. Οι φιλόσοφοι λοιπόν έχουν την ηθική υποχρέωση, εφόσον η πόλη τους έθρεψε και τους εκπαιδευσε σωστά, να κατεβούν ξανά στο σπήλαιο, με άλλα λόγια στον κόσμο της σκληρής κοινωνικής πραγματικότητας, και να βοηθήσουν τους δεσμώτες της απαιδευσίας και της άγνοιας.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρόν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγὼ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει,
ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντος εὖ πράξει,
ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι,
συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ,
ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν
καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει,
οὐχ ἵνα ἀφιῶ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται,
ἀλλ' ἵνα καταχοῖται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμεν γάρ.

Γλαύκων: Ἐπειτα (μα πώς), εἶπε, θα ἀδικήσουμε αὐτούς και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ είναι δυνατόν σ' αὐτούς (να ζουν) καλύτερα;

Σωκράτης: Ξέχασες πάλι, φίλε μου, εἶπα ἐγώ, ὅτι ο νόμος δεν ενδιαφέρεται γι' αὐτό, πώς δηλαδή μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη θα ευτυχήσει υπερβολικά μέσα στην πόλη, ἀλλά προσπαθεῖ να βρει τρόπο να επιτευχθεῖ αὐτό για ολόκληρη την πόλη, ενώνοντας σε ἓνα αρμονικό σύνολο τους πολίτες με την πειθὴ και τη βία, κάνοντας να μοιράζονται μεταξύ τους την ὠφέλεια την οποία ο καθένας είναι σε θέση να προσφέρει στο σύνολο και ο ἴδιος διαμορφώνοντας τέτοιους πολίτες μέσα στην πόλη, ὄχι για να τους αφήνει να πηγαίνουν, ὅπου θέλει ο καθένας, ἀλλά για να τους χρησιμοποιεῖ ο ἴδιος ως δεσμούς που ενώνουν την πόλη.

Γλαύκων: Ἀλήθεια, εἶπε· πραγματικά το ξέχασα.

<p>Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, <u>προσαναγκάζοντες</u> τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαί τε καὶ φυλάττειν.</p>	<p>Σωκράτης: Σκέψου λοιπόν, εἶπα, Γλαύκων, ὅτι δεν θα ἀδικήσουμε ὅσους γίνονται φιλόσοφοι στην πόλη μας, ἀλλὰ δίκαια θα μιλήσουμε πρὸς αὐτούς, πείθοντάς τους με επιχειρήματα καὶ να φροντίζουν καὶ να προστατεύουν τοὺς ἄλλους.</p>
--	--